

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

1/2016

ročník/volume 26

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

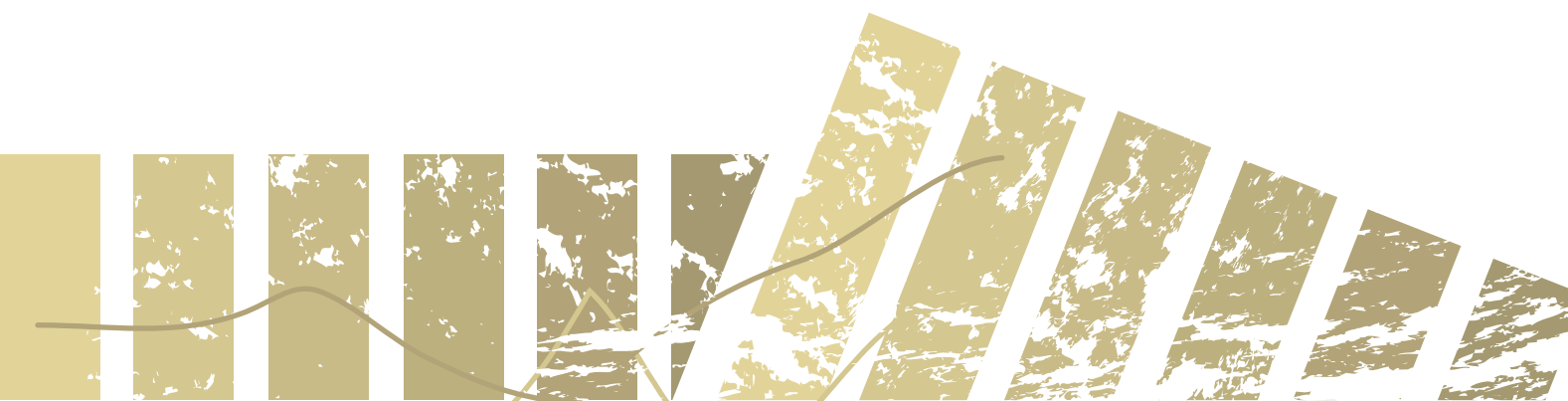
Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 6

Typ článku/Type of article: rozhovor/interview

Strany/Pages: 92 – 96

Dátum vydania/Publication date: 15. január 2016/January 15, 2016

Rozhovor/Interview

NA PREDSEDNÍCTVO SLOVENSKA V RADE EURÓPSKEJ ÚNIE SA ZODPOVEDNE PRIPRAVUJEME

WE HAVE BEEN PREPARING DILIGENTLY FOR THE SLOVAKIA'S PRESIDENCY OF THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION

Slovenskú republiku čaká v novom roku historická premiéra. Na šesť mesiacov sa stane predsedníčkou krajinou Rady Európskej únie zastupujúcej 28 členských štátov. Nové povinnosti vyplynú v tejto súvislosti nielen ministrom, ale aj expertom z rôznych oblastí, ktorí budú viesť približne 200 pracovných skupín.

*Aj slovenskí štatistickí sa v období od 1. júla do 31. decembra 2016 chystajú do Luxemburgu a Bruselu častejšie ako zvyčajne. O úlohách, ambíciách a niektorých dosiahnutých výsledkoch sme sa rozprávali s **predsedníčkou Štatistického úradu SR Ľudmilou Benkovičovou**.*

PhDr. Ľudmila Benkovičová, CSc.

• **Vyžiadalo si prvé predsedníctvo Slovenska v Rade Európskej únie špeciálnu prípravu štatistikov na túto udalosť?**

Štatistický úrad SR bude prvýkrát v histórii predsedáť pracovnej skupine Rady pre štatistiku a jeho cieľom je zabezpečiť kontinuitu v procese prijímania legislatívy Európskej únie. Predsednícky tím bude vypracovávať kompromisné znenia prerokovaných legislatívnych návrhov, pričom bude vystupovať ako čestný a neutrálny sprostredkovateľ medzi 28 členskými štátmi. Bude reprezentovať Radu EÚ v styku s ostatnými inštitúciami Európskej únie, najmä s Európskym parlamentom a Komisiou. Ide o veľmi náročnú a zodpovednú úlohu, ktorá si vyžaduje náležitú prípravu a osvojenie si čo najširších teoretických aj praktických znalostí. Vynikajúca znalosť angličtiny, ktorá je základným pracovným jazykom, je popritom samozrejmosťou.

V záujme čo najlepšieho zvládnutia úloh v pracovnej skupine členovia predsedníckeho tímu sa už od polovice minulého roku zúčastňujú na vzdelávacích podujatiach organizovaných centrálnou Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. V roku 2015 sa príprava na predsedníctvo zintenzívnila a orientovala sa diferencovane na predpokladané pozície jednotlivých členov tímov na rôznych úrovniach. Išlo najmä o oboznámenie sa s procesmi pri prijímaní legislatívy Európskej únie, medziinštitucionálne vzťahy, prácu generálneho sekretariátu Rady EÚ a v neposlednej miere získanie negociačných, komunikačných a prezentačných zručností.

V rovine prípravy sme v samotnom úrade zorganizovali vzdelávanie „na mieru“ zamerané najmä na odbornú štatistickú terminológiu, vypracúvanie dokumentov v anglickom jazyku a ďalšie rozšírenie získaných základných znalostí v rámci dostupných možností a podľa potrieb členov tímu. Neoceniteľné sú najmä praktické

informácie získané počas konzultácií s predchádzajúcimi predsedníctvami, ktoré predsedali pracovnej skupine pre štatistiku.

• **Predpokladáte, že v druhom polroku sa dostane na program rokovania Rady Európskej únie aj legislatíva, ktorá ovplyvní prácu štatistikov? Aké sú priority Štatistického úradu SR počas slovenského predsedníctva v Rade Európskej únie?**

Prerokovanie jednotlivých legislatívnych návrhov počas nášho predsedníctva nie je plne v našej kompetencii, ale závisí od dvoch faktorov. Prvým je pokrok dosiahnutý predchádzajúcim predsedníctvom v návrhoch, ktoré sú v pracovnej skupine už otvorené, diskutované. Druhým faktorom je pripravenosť Komisie predložiť Rade EÚ a Európskemu parlamentu nové návrhy v rámci riadneho legislatívneho postupu.

Predpokladáme, že predchádzajúcim predsedníctvám sa podarí uzatvoriť návrhy nariadení o harmonizovaných indexoch spotrebiteľských cien, štatistike v oblasti platobnej bilancie a návrhy o vodnej a železničnej doprave, keďže tieto návrhy sú v súčasnosti vo vysokom štádiu rozpracovanosti. Pokiaľ ide o nové návrhy, s veľkou pravdepodobnosťou môžeme očakávať, že Komisia predloží návrh na predĺženie trvania štatistického programu 2014 – 2017 na obdobie rokov 2018 – 2020, aby sa dosiahla jeho synchronizácia s viacročným finančným rámcom Európskej únie, návrh nového nariadenia o štatistike cien elektriny a zemného plynu, rámcové nariadenie pre európske sociálne štatistiky týkajúce sa domácností a osôb a nariadenie o harmonizácii hrubého národného dôchodku v trhových cenách. Do úvahy prichádzajú aj niektoré ďalšie návrhy, ktoré v súčasnosti Komisia finalizuje. Očakávané nariadenie o európskych podnikových štatistikách FRIBS (Framework Regulation Integrating Business Statistics) sa pravdepodobne dostane na rokovanie pracovnej skupiny až počas maltského predsedníctva.

Vychádzajúc z programu Tria, ktoré tvorí Holandsko, Slovensko a Malta, práca predsedníctva a jeho priority budú zamerané na zabezpečenie kvalitnej a relevantnej štatistiky produkovanej v súlade s Kódexom postupov pre európsku štatistiku. Predsedníctvo bude podporovať iniciatívy na plnenie Vízie 2020, ktorej cieľom je modernizácia a posilnenie Európskeho štatistického systému vo vzťahu k meniacim sa podmienkam, pokiaľ ide o zdroje údajov, globalizáciu, znižovanie nákladov na produkciu štatistiky a monitorovanie vývoja spoločnosti.

V záujme dosiahnutia týchto cieľov bude predsedníctvo podporovať iniciatívy zamerané na poskytovanie relevantných a kvalitných oficiálnych európskych štatistik a rozvoj, realizáciu a monitorovanie európskych politík pri rešpektovaní rastúcich nárokov na rozsah a kvalitu informácií zo strany používateľov, a to v prostredí výrazne obmedzených zdrojov. Osobitnú pozornosť bude predsedníctvo venovať posilneniu dôvery v európsku štatistiku, jej harmonizácii, ako aj znižovaniu nákladov a záťaže respondentov.

Vzhľadom na kontinuitnosť legislatívneho procesu slovenské predsedníctvo nadviaže na výsledky dosiahnuté predchádzajúcimi partnermi a vyvinie maximálne úsilie na prijatie rozpracovaných legislatívnych návrhov. Rovnakú pozornosť a úsilie bude venovať aj novým návrhom predloženým Komisiou.

• **Predsedníctvo bude výnimočnou príležitosťou aj na prezentáciu obrazu Slovenska v zahraničí. Čím prispeje do tejto mozaiky Štatistický úrad SR?**

Všetci sme si vedomí, že predsedníctvo je jedinečná príležitosť nielen na prezentáciu Slovenska, ale aj prezentáciu práce slovenských štatistikov. Štatistický úrad SR budú počas slovenského predsedníctva v Rade EÚ reprezentovať nielen samotní členovia tímu a experti podieľajúci sa na prijímaní legislatívy, ale chceme ho predstaviť aj ako nezávislú informačno-vedomostnú inštitúciu, ktorá si získala v rámci Európskeho štatistického systému uznanie za dosiahnuté pracovné výsledky a aktivity našich odborníkov.

Za špecifickú formu našej prezentácie možno považovať aj samotné vedenie pracovnej skupiny, riadenie jej činnosti a výstupy, ktoré sa podarí dosiahnuť. Nezabúdame ani na propagáciu výsledkov Štatistického úradu SR v rámci Európskeho štatistického systému prostredníctvom rôznych informačných materiálov.

Chceli by sme predstaviť integrovaný štatistický informačný systém, elektronický zber údajov, moderné štatistické metódy, ktoré používame v sociálnych štatistikách, ako aj niektoré výsledné relevantné produkty približujúce ekonomický a sociálny rozvoj Slovenska. Obsah a forma jednotlivých publikácií sa v súčasnosti spresňujú. Práce sme naplánovali tak, aby všetky materiály boli pripravené ku dňu prevzatia predsedníctva, k 1. júlu 2016.

• **Štatistický úrad SR ukončil v poslednom období dva významné projekty spolufinancované z európskych fondov. Výsledkom jedného z nich je výlučne elektronická komunikácia spravodajských jednotiek s úradom od 1. januára 2016 a vznik registra právnických osôb. Aké benefity a v akom časovom horizonte by mali priniesť?**

Novela zákona o štátnej štatistike stanovuje spravodajským jednotkám, aby od 1. januára 2016 odovzdávali štatistické hlásenia úradu výlučne v elektronickej podobe. Je to priam revolučný zvrät v doteraz používaných spôsoboch komunikácie medzi úradom a spravodajskými jednotkami, na ktorého realizáciu utvoril technické podmienky integrovaný štatistický informačný systém ako kľúčový výstup národného projektu Elektronické služby Štatistického úradu SR. Elektronický zber znamená zvýšenie komfortu spravodajských jednotiek, zvýšenie kvality vstupných údajov vzhľadom na zabudované kontrolné mechanizmy, zvýšenie kvality a rýchlosti spracovania, ako aj významnú úsporu času a nákladov jednak na strane producenta údajov, ale aj na strane štatistického úradu.

Aplikácia elektronického zberu údajov nám umožnila, aby sme v roku 2016 vyšli v ústrety spravodajským jednotkám a výraznejšie zladili ich podnikateľské povinnosti s časom, v ktorom musia reportovať štatistickému úradu. Konkrétne ide vo väčšine našich krátkodobých zisťovaní o značné predĺženie termínu na odovzdávanie štatistických hlásení.

Druhá časť vašej otázky sa týka Registra a identifikátora právnických osôb, podnikateľov a orgánov verejnej moci (RPO). Tento nový register Štatistického úradu SR je jedným zo základných registrov verejnej správy a významne rozšíri balík elektronických služieb pre podnikateľov a verejnosť. RPO predstavuje jednotný a dátovo konzistentný zdroj údajov, ktoré sú právne platné a použiteľné v procese vzájomnej komunikácie štátnych a verejných inštitúcií, ako aj pri komunikácii

podnikateľov a právnických osôb s inštitúciami a organizáciami štátnej a verejnej správy.

V súčasnosti je na Slovensku viac ako 70 rôznych registrov, ktoré sú budované ako samostatné registre s vlastnou štruktúrou a vlastnými pravidlami, pričom ich údaje o firmách, podnikateľoch, konateľoch, neziskových, politických a iných subjektoch nie sú vždy koincidentné. RPO rieši tento problém, pretože kľúčovým princípom, na ktorom funguje, je princíp „jedenkrát a dost“. Znamená to, že ak napr. firma svoj vznik ohlási jednej na to kompetentnej inštitúcii, nemusí už túto skutočnosť ďalej ohlasovať inej štátnej alebo verejnej inštitúcii, pretože všetky ostatné inštitúcie získajú túto informáciu automaticky prostredníctvom RPO. Pre podnikateľa to znamená úsporu času a financií. Pri počte viac ako 700-tisíc právnych subjektov v Slovenskej republike ide o veľké čísla, značné finančné úspory a zreteľné zníženie administratívnej záťaže podnikateľov.

Optimálne fungovanie RPO, elektronický zber štatistických údajov spolu s úlohami spojenými s našim vedením pracovnej skupiny počas slovenského predsedníctva predstavujú priority aktivít úradu v roku 2016.

• Nový rok nás opäť priblížil aj k štatistickej „udalosti desaťročia“. Pre niekoho je 5 rokov „až“, pre štatistikov „len“, ak ide o čas zostávajúci do ďalšieho sčítania obyvateľov, domov a bytov. Čo považujete v súčasnosti za kľúčové v príprave na cenzus 2021?

V politike sa hovorí, že voľbami sa začína príprava na nové voľby. Som presvedčená, že to isté platí aj pre cenzy. Cenzus 2021 sa začal pripravovať, aj keď neformálne, ešte v roku 2011 – monitorovaním a zbieraním poznatkov, skúseností a stanovísk od všetkých účastníkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2011 (SODB 2011).

V roku 2014 vznikla pracovná skupina na prípravu Sčítania obyvateľov, bytov a domov v roku 2021. Je zložená z odborníkov na túto problematiku zo štatistického úradu, ako aj expertov z vonkajšieho prostredia. Jej doterajšia činnosť sa koncentrovala na analytické práce súvisiace s vyhodnotením relevantných aspektov SODB 2011, pričom sa osobitný zreteľ kládol na časť venovanú odporúčaniam. Vzhľadom na to, že najbližší cenzus v roku 2021 sa bude realizovať vo výrazne sa meniacich sociálno-ekonomických podmienkach, je nevyhnutné znova sa vrátiť k definovaniu cieľa sčítania a jeho potrebnosti pre riadenie spoločnosti. Myslím si, že by bolo dehonestáciou tejto štatistickej udalosti, ak by sa jej výsledky stali len mimoriadne zaujímavým študijným materiálom, z ktorého dlhé roky profituje akademická a výskumná komunita. Nevyhnutné je, aby boli podkladom a prínosom pre riadenie spoločnosti a jej jednotlivých sfér.

K úlohám, ktorými sa pracovná skupina zaoberala, patrí aj hľadanie novej (inej) metódy zberu údajov, než aká sa v slovenských sčítaniach doteraz používala. Na vytvorenie koncepcie budúceho sčítania patrí táto otázka ku kľúčovým.

Pracovná skupina počas prípravných prác identifikovala, vybrala a zhodnotila rôzne administratívne zdroje údajov z hľadiska ich použiteľnosti pre SODB 2021. Ako nepostačujúce pre potreby sčítania sa po analýze ukázali predovšetkým zdroje vypovedajúce o bytoch a domoch na Slovensku. Limitujúce je aj zistenie pracovnej

skupiny, že v externom prostredí prakticky neexistujú žiadne obsahovo relevantné zdroje údajov o domácnostiach.

Okrem prác na vecnej príprave sčítania sa potvrdzuje potreba úplne zmenenej organizácie a harmonogramu samotných prác na cenze, keď sa veľký objem odborných a expertných činností a aktivít presúva hlboko do obdobia prípravy a nečaká sa až na stanovenie legislatívneho zázemia sčítania.

Za rozhovor ďakuje **ZUZANA ŠTUKOVSKÁ**